

KAKTUSI IN DRUGE SOČNICE

KAKTUSI IN DRUGE SOČNICE

(Published by Cactus - friends Society of Slovenia)

MAREC-APRIL 1991

VSEBINA (CONTENTS):

1.	Izlet v Genovo na Euro Flora 91	2
2.	Članarina	2
3.	Pisma iz tujine	2
4.	Spoznajmo nekaj lepih rebucij	3
5.	Vremenske značinosti v Sloveniji..	5
6.	Pediocactus Papyracanthus II.del..	7
7.	Dvoje doživetij	10
8.	Tolstice ali krasule	11
9.	Če je seme zanič I.del	12
10.	ALPSKI KOTIČEK	
	- Kamnokreči v Sloveniji	14
	- Meglice, zapršite se!	16

O B V E S T I L A D R U Š T V A

Sestanski društva bodo

8. marec 1991 ob 17. uri

1. Aktualne zadeve (izlet v Genovo)
2. Predavanje in diapositivi - g. Jerin
(razstava v Padovi, bonsai pri kaktusih)
3. Razno (semena, kaktusi ...)

12. april 1991 ob 17. uri

1. Aktualne zadeve
2. Predavanje in diapositivi - g. Slatner
3. Razno (semena, kaktusi ...)

Naslovna stran - cover picture
Foto: Jože Bedenk
Risbe: Marija Prelec

DOPISE POŠLJITE NA NASLOV, KI JE NA OVTIKU BILTENA!

Izlet v Genovo na Euro Flora 91

Dobili smo vabljivo ponudbo od kranjskega Alpetoura za izlet na mednarodno razstavo cvetja in okrasnih rastlin v Genovo dne 26.4.1991. Cena 3.500 din, izlet je 3-dnevni (26.,27.,28.IV.) Več informacij boste dobili na sestanku ali pri gospe Brezarjevi. (Resni interesi naj prineso akontacijo 1.000 din).

DPKS

ČLANARINA

Obveščamo vse člane, ki še niso nakazali letošnje članarine, da je članarina 15.- DEM = 135,00 din oziroma ustrezeno višja glede na tečaj tuje valute. Prosimo, če to minimalno vsoto nakažete čimprej, da omogočite nemoteno izhajanje biltena.

Hvala za razumevanje.

DPKS

PISMA IZ TUJINE

/To novo rubriko ureja Jure Slatner/

Po objavi članka o delovanju našega društva v ameriškem glasilu **Cactus & Succulents Journal** nam številni kakteisti širom sveta čestitajo k 20 letnem delovanju:

Nels Christianson

(Sunset Succulent Society, Los Angeles, CA)

Združujejo področje od Hollywooda do Santa Monike. Imajo okoli 110 članov. Pošilja primerek svojih obvestil.

Freddy Delabarre

(Lub Lophophora, Gent, Belgija)

Več kot 20 let aktivno deluje pri društvi v flamskem delu Belgije. Zanimajo ga vse revije in društva o kaktejah. Poslal nam je dragocene revije njihove dežele in še posebno zanimiv zgodovinski pregled delovanja društva v Belgiji. Želi si postati član našega društva, kar smo mu seveda ustregli.

Bertus Spee(Zeeland Society Nizozemska)

Njihovo društvo združuje preko 2000 članov, razvejanih v 33 podružnic. Pošilja nam nekaj izvrstnih izvodov revije Succulenta.

Amy C. Freeman(Texas)

Nam pošilja fotografije kaktej iz narodnega parka Big Bend, ki jih je posnel med počitnicami. Poleg tega še zanimivo majico z emblemom kakteje.

Marina Welham(Cacti & Other Succ., The Amateurs' Digest, Sidney, Kanada)

Nam pošilja njihovo revijo, v kateri je bistven delež namenjen pismom bralcev širom sveta.

Dirk Filipski(Berlin)

Nam pošilja katalog z okoli 150 naslovi rabljenih knjig o kaktejah in sukulentih iz njegovega antikvarjata, med katerimi kakteist najde literaturo, ki jo že dolgo išče.

Chiara Verardi(Italija)

Še posebej se zanima za Alpski kotiček, saj našo revijo že nekaj časa prejema in dobro pozna. Je blagajnik italijanskega združenja kakteistov, ki ima kakih 1700 članov. V zamenjavo pošilja revijo "Pianta Greasse".

Ing. Georg Cserhati(Madžarska)

Nam že več let pošilja njihovo revijo Tövisek, posebej pozdravlja nekatere znance (g. Kuneja, g. Hegeduša).

SPOZNAJMO NEKAJ LEPIH REBUCIJ

Rebucije prištevamo k pritlikavim vrstam kaktusov. Njihova mala telesa so v večini primerov kroglasto sploščene oblike in spadajo predvsem v zbirko začetnikov, čeprav se jih v nobenem primeru ne odrekajo tudi izkušeni gojitelji. Tudi v najskromnejših pogojih gojitev nas razveseljujejo iz leta v leto z več kakor obilnim cvetenjem.

Med relativno znanimi vrstami se nahaja tudi Rebutia kraiñziana Kessler, katero je v začetku tridesetih let odkril Friedrich Ritter. Ime je dobila po sedaj že pokojnem upravitelju Mestne zbirke sukulentov v Zürichu Hansu Krainzu. Tipične za to malo do 4 cm debelo žogico so njene bele areole s komaj do 5 mm

dolgimi ščetinastimi bodicami. Poseben kontrast temu so veliki krvavordeči cvetovi, ki se pojavijo v velikem številu že zgodaj spomladi iz prizemnih areol. Zelo rada se razrašča v večje skupine, a njeno telo je svežezelene barve, posuto z majhnimi bradavicami. Areole so podolgovate oblike, velike do 2 mm, iz katerih izrašča po 8 - 12 zelo drobnih in krhkih stranskih in 1 - 2 srednje bodice. Cvetni popki so temnordeči, medtem ko je odprt cvet dolžine 3 cm v premeru cca 4 cm krvavordeče barve. Plodnica je obdana z rjavkastovijočičastimi luskami. Ta vrsta je samosterylina.

Foto: P. Jerin

K njej pripada tudi Variacija breviseta (Backbg.) R. weissneriana var., berylloides Buin. et Don. Kot omenja W. Haage, je tudi variacija, ki nima srednje bodice, stranske bodice pa so nežnejše in še bolj tanke, cvetovi so rdečkastooranžne barve.

Naslednja, ki bi jo želel predstaviti, je Rebutia marsoneri Werd, imenovana po Oresu Marsoneru, ki jo je skupaj z H. Blossfeldom odkril leta 1937. Tudi to je pritlikava rastlinica visoka do 4 cm s premerom cca 5 cm. Telo je svetlozelene barve, se pa ne razrašča toliko kot prej omenjena kainziana. Areole so rjavkastobele, bodice se precej spreminjajo, so številne, tenke, belkaste do lisičjerjave. Cvetovi veliki do 4,5 cm izhajajo v vencih iz spodnjih areol in so svetlorumene barve. Opisane so tudi naslednje variacije: var. brevispina Donald ima zelo kratke bodice, var. grandiflora Donald ima veliko večje cvetove, var. spathulata Donald, var. vatteri Donald se zelo razrašča.

Poleg omenjenih naša barvna fotografija prikazuje tudi belocvetno rebucijo, ki jo je na prvi pogled pač težko identifi-

cirati z ozirom na to, da so tudi mnogi hibridi R. kainziane tudi belo cvetoči. Medtem pa pozornemu očesu gotovo ne bo ušlo dejstvo, da je ta lepa rebucija najverjetneje R. albiflora ali kot jo je razporedil Backeberg Aylostera Albiflora (Ritt.-Buin.) Backbg. Njeno telo je precej okroglo in se močno razrašča, velikost je do 2,5 cm z rumenkastimi areolami, iz katerih izrašča cca 15 robnih in cca 5 srednjih ravnih bodic, dolgih do 5 mm. Cvetovi so bele barve (pri tipu z rožnato progo), katerih vrat je obraščen s kratkimi belimi dlačicami.

Vse rebucije prav dobro rastejo na lastnih koreninah, posajene v humozni substrat z dodatkom kremenčevega peska, poleti zunaj na prostem zraku ob zmernem zalivnaju. Prezimimo jih pa v hladnem prostoru pri temperaturi izmed 3° do največ 8° C brez zalivanja. Prvo zalivanje naj bo šele takrat, ko se na rastlinah že možno pojaviло cvetni popki.

Josip Kunej

Literatura:

- 1.- W. Haage: Kakteen von A bis Z
- 2.- C. Backberg: Das Kakteen Lexikon
- 3.- Vjesnik Kaktus št. 3/1985

VREMENSKE ZNAČILNOSTI V SLOVENIJI

Klima Slovenije označuje velika pestrost. Količina padavin in temperature so različne od kraja do kraja, pogojena z reliefom. Razlike povzročajo zlasti lokalni vetrovi. Oglejmo si najprej temperature:

Temperature v Sloveniji

V Sloveniji nihajo temperature v območju od -34° C (Babno Polje) do +40,7° C (Krško). Večina slovenskih krajev ima povprečno letno temperaturo med 8° in 10° C. Najtopleje je na Goriškem, v Brkinih in na Vipavskem (12° - 14° C). Presenetljivo topla je dolina Notranjske Reke (10° - 12° C) ter kraji ob Muri, v Beli krajini ter po dolini Kolpe navzgor. Nižje zimske temperature, značilne za Gorenjsko, Koroško in Notranjsko so pravo nasprotje toplim območjem (Koprsko območje 3,5° C, Goriška Brda in Vipavska 3° C).

Razporeditev padavin

Največ padavin dobimo ob jugozahodnih vetrovih na področjih, kjer se ti vzpenjajo preko gorskih pregrad (Trnovski gozd, Snežnik, Julijske in Savinjske Alpe /več kot 2500 mm/). Osrednja Slovenija dobiva med 1250 - 1750 mm padavin letno, Bela Krajina, Štajerska in Koprsko okoli 1000 mm, najmanj pa prejmejo v Prekmurju

(800 mm). Tudi časovna razporeditev je različna. Medtem ko vzhodna Slovenija dobiva večino padavin v poletnih mesecih, je za osrednjo Slovenijo značilen maksimum v jeseni. Najmanj padavin dobimo v mesecu marcu (sušec), ponekod v juliju (vzhodna Slovenija). Na vegetacijo imajo vpliv predvsem obdobja, ko temperature ne padejo pod 5°C . V večini ravninskega dela traja to obdobje med 220 - 240 dni. Tu odstopa le primorski del. Obdobje, ko temperature ne padejo pod 10°C , omogoča normalno rast večine rastlin. Razlike so zelo velike (Ljubljana 160 - 180 dni, Goriško in Koprsko 220 dni). Seveda se z nadmorsko višino ta obdobja prav hitro zmanjšajo in dobimo razliko v začetku vegetacije tudi do 3 mesece in več.

Nevihte

Nevihte so dejavniki, ki kvari statistično povprečje glede količin padavin v posameznem kraju. Z njimi je Slovenija še posebej bogato preskrbljena (Slovenj Gradec 49 nevihtnih dni v letu). Med nevihto pade na zemljo ogromna količina padavin, ki pa na rastline nima posebno velikega vpliva, saj večina vode odteče.

Megla

Zaradi jezer hladnega zraka nastaja po naših kotlinah megla. (Ljubljana 156 dni, Celje in dolina Save med Ljubljano in Krškim nad 120 dni). Skoraj brez megle so kraji z nadmorsko višino nad 500 m.

Megla močno zmanjšuje prepustnost sončnim žarkom, zato se temperature v takih dneh razlikujejo tudi za 20°C pri zelo kratkih razdaljah. Megla daje rastlinam mnogo vode, ni pa merljiva v mm/m^2 .

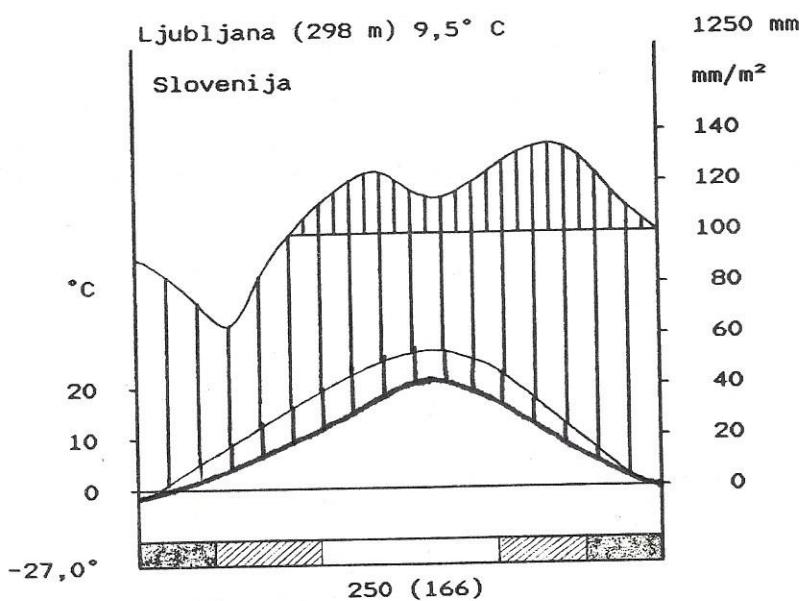
Klima

Je predvsem dejavnik, ki vpliva na vegetacijo. Združuje mnoge elemente, nemogoče je predstviti prav vse. Njena osnovna napaka je izračunavanje povprečja. Vendar nam le pomaga pri prepoznavanju posameznih področij na zemlji.

Klimatogrami, ki bodo predstavljeni v naslednjih številkah našega glasila, so modificirani po Welterju in Gaussenu. Za osnovo imajo potek temperature in padavin v razmerju 1 : 2 ($1^{\circ}\text{C} = 2 \text{ mm padavin}/\text{m}^2$), kot dopolnila pa številne druge podatke. Oglejmo si najprej:

Klimatski diagram Ljubljane (Slovenija)

Ljubljana leži na nadmorski višini 298 m. Letna povprečna temperatura znaša $9,5^{\circ}\text{C}$, letna količina padavin je $1250 \text{ mm}/\text{m}^2$ oziroma litrov/ m^2 . Najvišja izmerjena temperatura znaša $38,8^{\circ}\text{C}$, najnižja -27°C . Število dni, ko se temperatura ne spusti pod 5°C , je 250, število dni, ko ne pade pod 10°C , je 166.

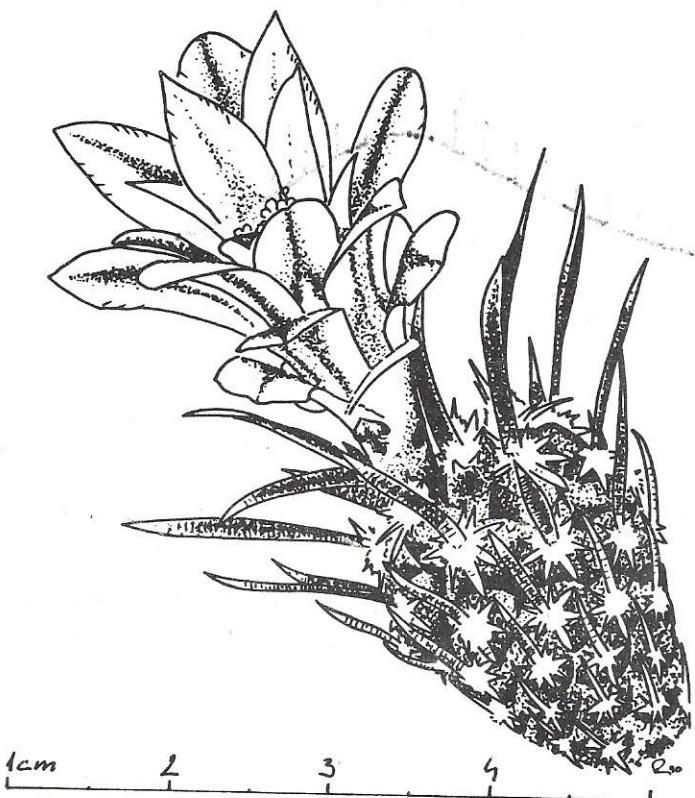
- -- obdobje, ko je dovolj padavin za uspešno rast rastlin
 - -- mokro obdobje-padavin je več, kot jih rastline zmorejo uporabiti
 - -- obdobje, ko so zmrzali pogoste in normalne
 - -- obdobje, ko so temperature pod 0° C redke, vendar niso izključene
 - -- sušno obdobje

Jure Slatner

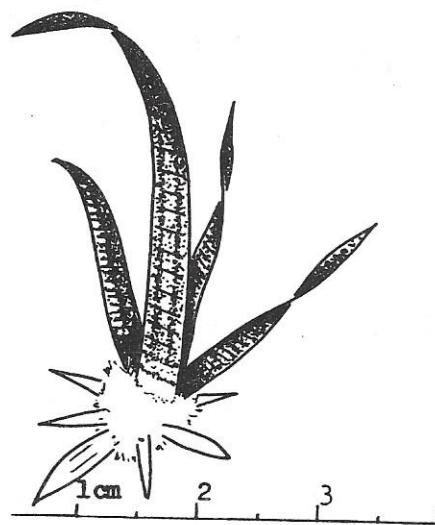
PEDIOCACTUS PAPYRACANTHUS
II. del

Toumeya ni kaktus za začetnika. Kdor jo želi gojiti, naj raje prične s cepljenkami. Najbolje raste cepljena na Echinopsis, kjer se bujno razrašča. Pri setvi kot pri nekaterih drugih debelosemenskih slabo kaljivih vrstah poskusimo z drobljenjem ali odpiranjem semenske lupine v področju hiluma na strani zmetka korenine po 2 - 3 tednih predhodnega kaljenja. Pri poškodbi semenske ovojnice je kalčku voda bolj dostopna in zato vzklije še precej semen, vsekakor mnogo več, kot pred poškodbo lupine. Prve

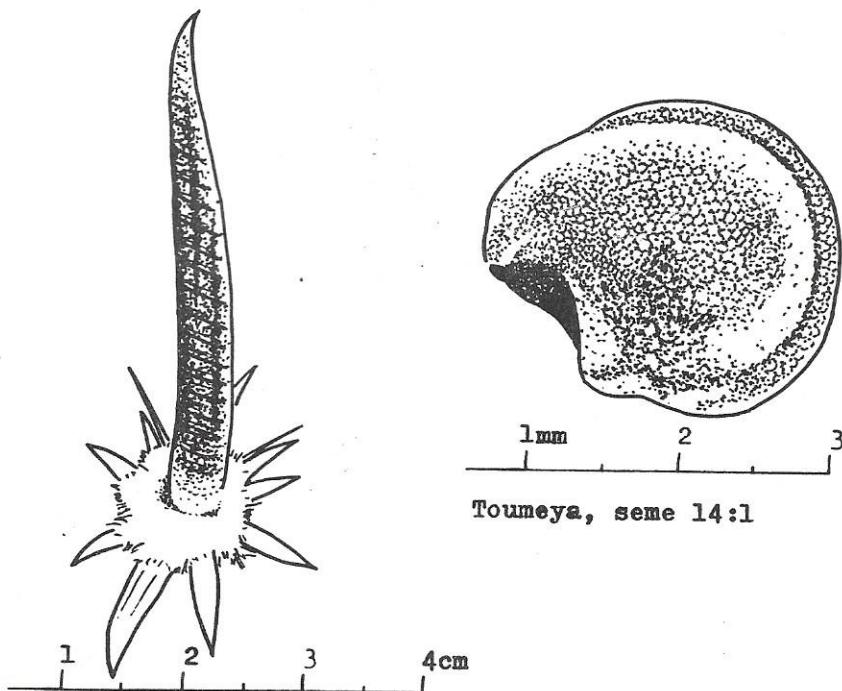
dni rastejo sejanci zelo hitro, nato pa rast pojenja. Zato jih cepim na *Echinopsis* najkasneje po treh tednih, v primeru glivičnih okužb pa najkasneje v treh dneh po kalitvi, ko so kalčki dolgi cca 1 cm. Klične liste je treba včasih kar izvleči iz lupine, katera le redko odpade sama. Cepljenke rastejo zelo hitro. V dveh letih zraste desetglavi, 6 cm visok grmič, na *Trichocereus pachanoi* precepljena Toumeya pa včasih cveti že v prvem letu starosti.

Vsekakor je ta čudovita miniatura zelo primerna za ljubitelje, ki trpijo prostorsko stisko. Tudi izven časa cvetenja razveseljuje z vinskordečimi kontrastnimi mladimi bodicami, ki šele kasneje dozorele dobijo svetlejšo sivorjavo barvo. Tudi seme je dandanes že dostopno. Že konec avgusta lahko svežega kupite pri: Fritz Hochstaetter, Postfach 510201, D-6800 Mannheim, BRD, ali pa pri nekaterih večjih prodajalcih semen (Koehres, Piltz, De Herdt, Knize).

Toumeya, New Mexico

Toumeya, Arizona, New Mexico

Zvone Rovšek

DVOJE DOŽIVETIJ

Prihajalo je poletje, čas dopustov in vrtnih veselic. Tudi gasilsko društvo ni izjema in tako so za bogat srečolov nabirali dobitke. Rade volje so vzeli vse, karkoli so lahko ponudili kasneje kot dobitek.

Nekega dne pride k meni gasilec s prošnjo o donatorstvu. "Ničesar takega nimam" odvrnem - "časi so težki!" Edinole?? Lahko dam kaktus iz zbirke!

S salomonsko rešitvijo sva zadovoljna oba.

14 dni kasneje :

Kislo vreme kot vsako leto tudi letos nagaja. Oči so uprte v nebo, kdaj bo le-to odprlo zapornice? Natakarice za šankom vijejo roke, saj je prehladno za pitje piva. Zlobneži vprašujejo po čaju. Avgusta! Edinole srečolov gre. Otroci cukajo starše za rokave: "Samo še eno srečko!" - bereš v njih očeh. Očka odpre denarnico in karavana gre dalje.

Tudi z mojim šest letnim sinom ni nič drugače. Ali pa?

Ko leti kupiti srečko z gorečo željo, da zadene vodno pištolo - kmalu pride nazaj s polnimi rokami. In v teh malih otroških ročicah ni drugega kot velik CLEISTOCACTUS STRAUSII - prav isti, s katerim je gasilec tako zadovoljen stopal iz rastljinjaka.

P.S. Lahko predvidevate, da smo potem vodno pištolo kupili v trgovini.

Zaradi pomanjkanja prostora sem bil primoran, dve zimi shraniti kaktuse v spalnici. Zakonski spalnici! Ne, nisem jih postavil po sredi postelje, kakor kažejo številne karikature. Am-pak v spalnici so vseeno bili. Dokler?

Ja, do tistega trenutka neke noči, ko sem se s stegnjeno roko obračal in vrtel po postelji in ko mi je roka omahnila nekom med Echinocactus, Echinocereuse in ostale bodičaste prijatelje.

Da, v tem trenutku so se odprla nebesa in pekel hkra-ti, marsikdo bi bil prepričan, da je priča sočnemu zakonskemu prepiru.

Prav te noči je dozorel načrt o vetrolovu, v katerem bodo kaktusi imeli mirno zimsko počivanje. In tisto zimo so bile bodeče rastline zadnjič gostje v prostoru, kamor sodijo druge stvari, mar ne!?

Franc Langerholc

TOLSTICE ALI KRASULE

V družino Crassulaceae, o kateri smo že govorili v tretstavljam vam Crassula arborescens, kot eno najbolj razširjenih bonsaj že v nekaj letih. Potrebna je majhna posoda, veliko svetlobe in le malo vode.

Krasule niso pre zimotrdne, zato jih gojimo preko zime pri temperaturah do 15°C, poleti pa so lahko direktno na prostem, kjer se listi lahko celo obarvajo. Običajno se ne razraščajo, zato jih razmnožujemo z rezanci, ki se vkoreninijo v nekaj tednih. Cvetijo v socvetijih konec zime. Ta čas predstavlja zanjo pomlad, tako, kot v njeni domovini Kapslandiji v Južni Afriki. Minijaturen drevešček, ki doseže v naših krajih pol metra, doseže v domovini višino preko treh metrov. S starostjo odvrže spodnje liste in vejice. Listi so močno mesnati, sivo zele barve in rdeče pikčasti. Tudi rob lista se na soncu rdeče obarva.

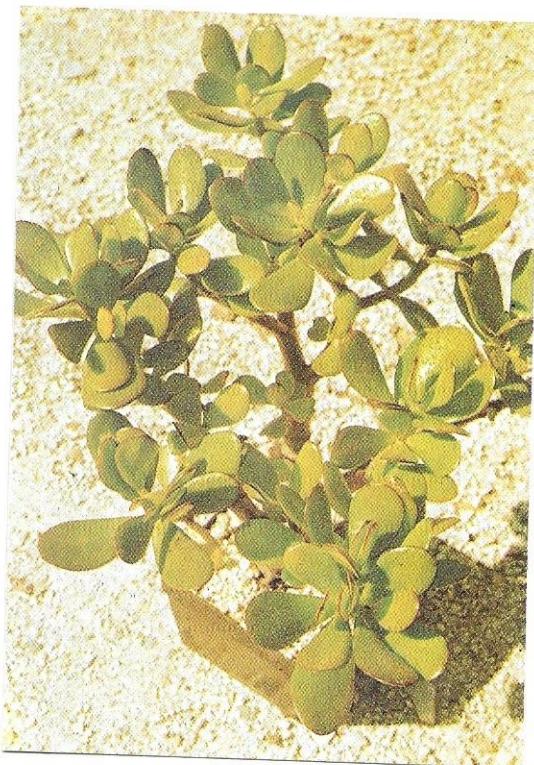

FOTO: Peter Jerin

Peter Jerin

ČE JE SEME ZANIČ ...

Seme kaktusov sem prvič posejal pred tremi leti, ko se mi je kupovanje kaktusov zazdelo predrago. Od tedaj sem raztresel mnogo semena in se pri tem naučil marsikaj. Ta uk sicer ni bil poceni, vendar sem le tako vzgoji vrste, za katere sem do tedaj le slišal ali že to ne, saj že vedno odkrivajo nove. O uspešnosti moje setvene metode ne morem soditi, saj toliko faktorjev vpliva na setev, da nas večkrat razočara kot razveseli. Zato bom v naslednjih vrsticah razpredel svoja razmišljanja o nekaterih zmotah, ki nam pri setvi pripravijo mnogo dela, ki pa se le redko obrestuje. Morda se motim, vendar odločitev o tem prepustim vam.

Navodila za setev kaktusov vsebuje vsaka še tako drobna knjižica o gojitvi kaktusov. Skoraj vsi ljubitelji vsaj približno poznamo setvene metode znanih vrtnarjev in za lastne neuspehe obtožujemo predvsem glivične bolezni, katerih trose nosi pogosto same že v sebi. Vendar se mi zdi, da ni vedno tako. Iz domovine kaktusov prinešeno seme je pogosto okuženo s trosi raznih glivic, ki pa so v svojem naravnem okolju neškodljive. Najbolj okužena so sveža semena Echinomastusov, Astrophytov, Frailej in Thelocactusov in pa seveda semena, ki se že nekaj let valjajo na policah prodajalcev in čakajo kupca - to so predvsem Cereusi. Kljub okužbi lahko pri ugodnih pogojih vseeno vzgojimo precej zdravih kaktusov, pa čeprav si ne pomagamo s kilogrami fungicidov. Saj tudi v naravi iz enakega semena zraste marsikaj.

Setvenega substrata nikoli ne steriliziram, saj mi prekuhanje prsti nič ne koristi. Nekoč sem to počel, a sem ugotovil, da seme vseeno plesni. Zdi se mi nesmiselno najprej v prsti uničevati plesni, nato pa jih z okuženim semenom spet nanesti, kjer veselo rastejo. Ne smemo pozabiti, da glivice in plesni potrebujejo za rast nepredelane organske snovi, in če so te v prsti prisotne, bo na njih zrastla plesen, ki se sicer nahaja v semenu. Zato raje uporabim le spran kremenčev pesek (Moravški prani pesek, premer zrn 5 mm), kateremu dodam 10 - 20 % ruske šote. Ta dobro vpija vodo, pesek pa skrbi za odcejanje. Vsaka ilovka, gozdna ali celo vrtna zemlja vsebuje vedno drobne delce nepredelanih korenin ali listja, kar plesni takoj uporabijo za hrano. Ker kaktusi v prvih mesecih rasti skoraj ne potrebujejo hranil, jim zadostujejo sledi rudnin, ki se počasi topijo iz peska. Takšna zmes je zelo kisla (pH pod 4), pogosto okoli sejancev zrastejo alge in mahovi, kar pa je le lepotna napaka, ki pa me ne moti.

Fungicide uporabim le redko in tedaj jih zmešam v substrat ali pred zalivanjem potresem preko semena. Tista semena, ki zaplesnijo, takoj s pinceto izločim. Najprej napade Phytophtora omnivora, ki je gnilobna plesen. To pomeni, da napade le mrtvo tkivo semena, ki je že gnilo in seveda nekaljivo. To opazimo, če plesnivo seme zdrobimo. Sredica je prozorna in zdrizasta. Redko je mrtva le semenska ovojnica ali okužen slabo očiščen arilus in sejanec kljub plesni normalno zraste. Iz lupine požene par kar nekaj centimentrov dolgih vlaken, ki iščejo novo hranilo. Če najdejo zdravo seme ali sejanec, ga hitro okužijo in uničijo. Ta

plesen ni nevarna, če jo sproti odstranjujemo. Hujša je glivica *Fusarium*, ki lahko popolnoma uniči setev, a le v določenih pogojih, pa čeprav sejemo v ločene posodice.

Za glivice vemo, da poleg hrane potrebujejo za rast tudi ugodno temperaturo, ki se giblje od 25° - 40° C in visoko vlažnati sicer zračna vlaga godi, a če smo setev zalili od spodaj, se kljub pravočasni prekinitvi namakanja substrat nasiti z vodo in tedaj dobimo tropsko klimo. Če tako setev ogrevamo nad radiatorjem ali s podloženim grelcem, tako da ponoči temperatura ne pada pod 20° C, bo verjetno v nekaj dneh setev pokrita s *Fusarium*. Nižje nočne temperature zelo preprečujejo glivicam nemoteno zelo koristna. Če setve ne pokrijemo s stekлом ali plastično folijo, glivice sicer ne bodo rastle, vendar pa bo ostal tudi marasikateri kaktus kar v lupini.

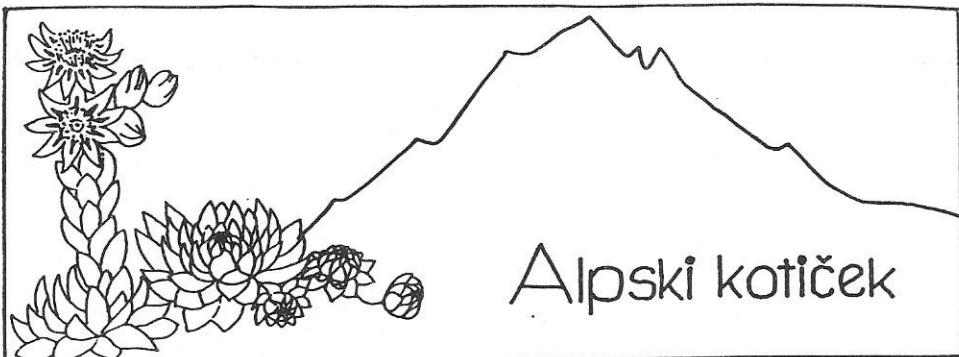
Za posode uporabim lončke 5 x 5 cm in jih do spodnjega roba napolnim s setvenim substratom. Setev v posamezne lončke je vsekakor boljša kot v skupno posodo, saj se okužbe ne prenašajo tako hitro. Seme posejem gosto in kasneje mlade sejance raje prej prepikiram. Ko seme prične kaliti se sprostijo desetkratne količine vitaminov, obenem pa nastajajo rastni hormoni, ki močno pospešijo kalitev ostalih semen. Zato so najlepši sejanci vedno na kupu. Če se pojavijo bolezni - največkrat gnilobne *Phitium* in *Phytophthora* - pa je le en razlog več, da sejance pravočasno prepikiram. To opravim, ko so sejanci stari 1 - 3 mesece in le redko čakam dlje. Če je potrebno cepljenje, to opravim v 3 - 20 dneh po kalitvi. Saj nekatere vrste težko dočakajo par mesecev (*Navajoa* ipd.). Tudi tiste sejance, katerim je *Fusarium* ožgal korenino, lahko s takojšnjim cepljenjem še rešimo. V moji zbirki je okoli trideset cepljencev, ki kljub sledem ožiga lepo rastejo in čakajo precepljenje na stalno podlago.

Včasih pokrito setev pred zalivanjem za nekaj dni postavim na močno sonce, da se seme pregreje na temperaturi preko 50° C. To je nekakšna strafitikacija semena in je vsekakor uspešna pri nekaterih težko kaljivih vrstah kot so *Pediocactus*, *Echinocactus*, *Discocactus* ipd. Sem spadajo predvsem debelostenske vrste s trdo lupino, ki pregreta bolje razpoka in prepusti vodo do kalčka. Če pa seme še vedno ne vzkali, ga po dveh do treh tednih, ko se lupina malce zmehča, z iglo previdno odprem ali s kleščami rahlo zdrobim. Po nekaj dneh vzkali še precej semen (*Pediocactus* do 90 %, *Sclerocactus* 60 - 80 %).

Semena, ki jih pridelam sam, nikoli ne dezinfekiram z varikino ali podobnim sredstvom, ampak le stresem na platno in ga spravilo najbolj učinkovito, še boljša pa je takojšnja setev ne senci brez težav preživelci zimo. Lanskoletni gimnokaliciji iz oktoberske setve so pozabljeni na tleh rastlinjaka bolje preživelci zimo kot ostali starejši sejanci iz spomladanskih setev.

Zvone Rovšek

(nadaljevanje prihodnjič)

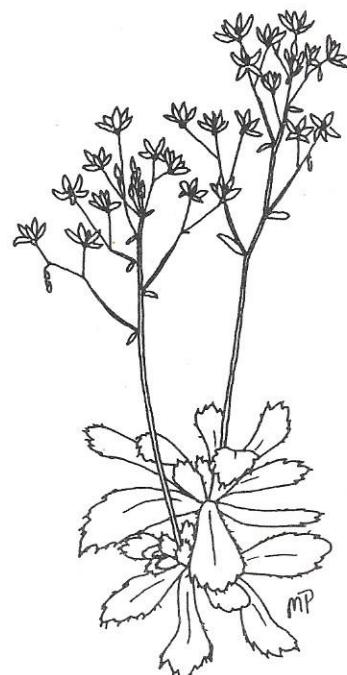
KAMNOKREČI V SLOVENIJI

V bogati rastlinski združbi naših gora smo doslej iskalii tiste rastline, ki so se prilagodile težavnim življenskim razmeram tudi s sukulenco. Videli smo, da pravim sočnicam v naših hribih pripadajo vrst ehomulic in netreskov. Obenem z njimi pa naseljuje strma in izpostavljena gorska pobočja še nešteto drugih rasltin, ki kljubujejo enakim razmeram na drug način. Morda najbližji po zunanji obliki in rasti jim je številni rod kamnokrečev (*Saxigragae*) iz družine krečnic (*Saxifragaceae*). Nekaj vrst tega rodu je celo razvilo listno sukulenco.

Rod kamnokrečev šteje okrog 350 vrst, ki so razširjene pretežno po visokih gorah zmernih predelov severne poloble, pa tudi v arktičnem pasu. V Sloveniji rste samoniklo 23 vrst tega rodu med njimi ena s sukulentnimi listi. Opisane so v Mali flori Slovenije.

Kamnoreči so enoletne in trajne zelite. Večinoma rastejo v majnih listnih rozetah, nekateri v drobno olistanih vejicah, ki se razraščajo v goste, pritlehne blazinice in preproge. Taka rast pomaga, da je izhlapevanje rastline čim manjše, omejeno le na zgornje liste, v notranjosti blazinastih sestavov pa se vlaga obdrži. Pritlehna rast laže kljubuje tudi mrazu in vetrovom. Visokogorske vrste, rastocene pri nas, imajo liste bodisi usnjate, mesnate ali pa inkrustirane z apnencem.

Seveda pa samo zelenje še ni vse. Kamnokreči se ponašajo z zelo lepim in bogatim cvetjem. Vrste se razlikujejo po barvah cvetja. V Sloveniji je največ belo cvetočih, nekaj rumeno do rdeče, ena vrsta pa ima vinsko rdeče cvetove. Cvetovi so na krajših ali daljših pecljih, posamični, po več skupaj ali v latastih so-

Saxifraga stellaris –
zvezdasti kamnoreč

cvetjih. Značilnost cvetov je, da so brez ovršnih listov, imajo dvojno cvetno odevalo, ki je 5-števno in 10 prašnikov.

Vse vrste niso prilagojene visokogorju. Nekaj jih je, ki so se raje naselile v nižjih legah, na vlažnih in osojnih pobočjih ter po dolinah. Te imajo višjo rast, mehko in nežno listje in rahlo latasto cvetje. Vendar je tudi v teh še precej trdoživosti. Kažejo jo ne v boju z mrazom in vetrovi, pač pa z onesnaženim zrakom.

Saxifraga androsacea -
oklepasti kamnokreč

rod kamnokrečev razdelili v 11 sekcij. Vanje uvrščajo posamezne zanimive in uporabne vrste predvsem z vrtnarskega in ne toliko botaničnega stališča. Prednost imajo seveda najlepši in ne prezahtevni križanci, ki jih tudi po vrtovih v Sloveniji ne manjka.

Rod kamnokrečev, posebno visokogorskih vrst s svojim preleppim cvetjem in zelenjem osrečuje mnoge planince, ki se potrudijo v skalnata pobočja. Se pa tudi nameri, da katera teh cvetk zraste kje v dolini. Gorski potoki so njeno sme doplavili s seboj in ga nekje odložili. Po zgledu potokov so kamnokreče prenašali v dolino tudi vrtnarji. Vzgojili so številne lepe križance. S tem se je število vrst še povečalo. Da bi olajšali prepoznavanje tolikih vrst, so vrtnarji ves

Saxifraga - apositifolia -
nasprotnolistni kamnokreč

MEGLICE, RAZPRŠITE SE!

Kdor govoriti kaj ne ve, ta o vremenu kroži - pravi Prešeren. Že res, a h hribom spada tudi vreme. Lepo in grdo. Tudi nadležna megla, ki se ti mota pred očmi. Gledaš vanjo, vidiš jo, pa ni kaj videti. Zalezuje te kot stonogi in storoki strah, iz ulice v ulico leze, plazi se po dolinah, steguje se v grape in gosti ob rekah. Povsod je, pa ni kaj prijeti. Z jesenjo pride in kratke zimske dneve naredi še bolj kratke in temačne. Toda proti pomladji ji odklenka. Kakor že je bila mogočna in je bilo videti, kot da bo za vedno pogolnila vase vso lepo naravo, ves sijaj zelenja, cvetja in nebesne modrine, se začne umikati. Kot potepen pes se prihuli v kotanje, vse manj je je. In ko pride pomlad, se naredi čisto majhno, belo in nežno. Je samo še okras svežih juter jasnih sončnih dni.

Tako sem videla našo ljubljansko meglo vse dolge zimske mesece na poti od doma do šole ali službe in spet nazaj leta za letom. Sivorjav črnikast nič, ki vzame očem pogled na svetlobo in barve, me jekar dušil in moril. Takšna mora se počasi razleze v vse ure dneva, v vse kar človek dela in počne in polagom se zara-di nje naseli v človeku slaba volja ali še kaj hujšega.

V prav taki moreči rjavkasti sivini sem se nekoč s prijatelji odpeljala na smučarski izlet na Vogel. Vso pot smo zrli v meglo, iz katere je drobno rosilo in občalovali svojo odločitev za izlet. Pod Voglom smo se zgnetli v gondolo in odpeljali gor. Naj bo, kar bo. Na pol poti pa je vsa družina začela vzklikati od presenečenja. Zgoraj se je bleščalo jasno modro nebo, pod nami pa eno samo megleno morje. Bili smo rešeni obojega, megle in slabe volje. Le povzpeti se je bilo treba dovolj visoko.

Hribi so kot prijatelj v stiski. Pojdi k njim, razveselili ti bodo pogled, očistili misli in pomirili dušo. Včasih je dovolj zlesti na Šmarno goro. Tudi njen vrh se pogosto sonči nad meglenim morjem. Že pot navzgor, ko se megla vse bolj redči, navdaja človeka s pričakovanjem nečesa lepega in osrečujučega.

Prav posebno doživetje pa se mi je primerilo pred mnogimi leti. V meglemem pomladnem jutru sem morala opraviti pot na hribovje blizu Kresnic. Pot je vodila z brodom čez Savo, nato pa v hrib. Nič posebnega, boste rekli. Že res, če ne bi bil prav tiso jutro sončni mrk. Megla, ki je bila spodaj v dolini dokaj gosta, se je navzogr počasi redčila. Pot se je strmo vzpenjala in medtem, ko sem grizla kolena v hrib, je nastajal mrk. Megle je bilo ravno prav, da sem mrko lahko opazovala s prostimi očmi.

Ko je senca prekrila sonce, je postal mračno, ptičje žvrgolenje je potihnilo in po strminah se je začelo trkljati kamjenje. Ko se je senca spet odmikala s sonca, so se tudi ptice začele znova oglašati. Proti koncu mrka sem bila že visoko nad meglo in vse je bilo spet kot je navadno v našem lepem Zasavju v sončnih pomladnih dneh.

Vidite, malo megle pride lahko kdaj še prav. Tudi tistem nepridipravu, ki hodi rabutat zrele hruške na sosedov vrt. In fotografu, ki lovi v svoje diase rosne pajkove mreže. Najbolj pa vsakomur, ki mu izkušnja pove, da je megla le pri tleh, nad njo pa sije sonce. Samo gor je treba. Če ni mogoče vedno z nogami, pa v mislih.

Marija Prelec